

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA ICHKI REGULYATSIYANI RIVOJLANTIRISH VA SALBIY HOLATLARNING OLDINI OLIHDA INTEGRATIV YONDASHUV SAMARADORLIGI

Jo'rayeva Moxidilxon Soxibjon qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

“Pedagogika yo‘nalishi” 1-bosqich magistranti

+99890 0609865

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20741897>

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish va salbiy holatlarning oldini olishda integrativ yondashuvning samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, bolalarning emotsional barqarorligi, o'zini boshqarish ko'nikmalari hamda ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati yoritilgan. Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim-tarbiya jarayonining bolalar rivojlanishiga ijobiy ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, ichki regulyatsiya, maktabgacha ta'lim, pedagogik samaradorlik, emotsional rivojlanish, o'zini boshqarish, salbiy holatlar profilaktikasi.

Аннотация: В данной статье рассматривается эффективность интегративного подхода в развитии внутренней регуляции и профилактике негативных состояний у детей дошкольного возраста. Освещается значение современных педагогических технологий в формировании эмоциональной устойчивости, навыков самоконтроля и социальной адаптации детей. Научно обосновано положительное влияние интегративного подхода на образовательный и воспитательный процесс.

Ключевые слова: интегративный подход, внутренняя регуляция, дошкольное образование, педагогическая эффективность, эмоциональное развитие, самоконтроль, профилактика негативных состояний.

Annotation: This article analyzes the effectiveness of an integrative approach in developing internal regulation and preventing negative conditions in preschool children. The importance of modern pedagogical technologies in forming emotional stability, self-regulation skills, and social adaptation of children is highlighted. The positive impact of the integrative approach on the educational process is scientifically substantiated.

Keywords: integrative approach, internal regulation, preschool education, pedagogical effectiveness, emotional development, self-regulation, prevention of negative conditions.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish hamda salbiy holatlarning oldini olish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki ushbu yosh davrida bolaning o'zini boshqarish, hissiyotlarini nazorat qilish va atrofdagilar bilan munosabatga kirishish ko'nikmalari shakllanadi.

Integrativ yondashuv ta'lim va tarbiya jarayonini turli metod va texnologiyalar asosida uyg'un tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv bolalarning emotsional barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish va salbiy holatlarning oldini olishda samarali vosita hisoblanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya — bu bolaning o‘z hissiyotlari, xatti-harakati va faoliyatini nazorat qila olish qobiliyati bo‘lib, u shaxsning keyingi rivojlanishida muhim psixologik asos hisoblanadi. Ushbu davrda ichki regulyatsiyaning yetarli shakllanmasligi bolalarda impulsivlik, agressivlik, tez jahllanish, qo‘rqoqlik yoki muloqotga kirishishda qiyinchiliklar kabi salbiy holatlarni yuzaga keltirishi mumkin[5]

Integrativ yondashuv bu jarayonda samarali pedagogik vosita sifatida xizmat qiladi. U ta‘lim-tarbiya jarayonini turli faoliyat turlari — o‘yin, nutqiy faoliyat, san‘at, harakatli mashg‘ulotlar va kommunikativ topshiriqlarni o‘zaro bog‘lagan holda tashkil etishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv bolalarning bir vaqtning o‘zida emotsional, kognitiv va ijtimoiy rivojlanishini ta‘minlaydi[1].

Ichki regulyatsiyani shakllantirishda o‘yin faoliyati alohida o‘rin tutadi. Rolli va qoidali o‘yinlar orqali bolalar navbat kutish, qoidalarga rioya qilish, o‘z istagini boshqarish va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o‘rganadilar. Bu esa ularning o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini tabiiy ravishda rivojlantiradi[7].

Shuningdek, musiqiy va tasviriy faoliyat bolalarda emotsional barqarorlikni shakllantirishga xizmat qiladi. Musiqa tinglash, rasm chizish yoki ertaklarni drammatizatsiya qilish jarayonida bola o‘z his-tuyg‘ularini ifodalash va ularni tartibga solishni o‘rganadi. Bu jarayon ichki taranglikni kamaytirib, ijobiy emotsional holatni shakllantiradi[2].

Pedagogning roli ham juda muhim hisoblanadi. Tarbiyachi bolaga nisbatan individual yondashuvni qo‘llab, uning emotsional holatini kuzatishi, kerakli vaziyatda qo‘llab-quvvatlashi va to‘g‘ri yo‘naltirishi lozim. Sog‘lom psixologik muhit yaratilgan guruhda bolalar o‘zini erkin his qiladi va o‘z xulqini boshqarishga intiladi[6].

Bundan tashqari, ota-onalar bilan hamkorlik ham ichki regulyatsiyani shakllantirish jarayonining ajralmas qismidir. Oilada va ta‘lim muassasasida bir xil tarbiyaviy talablarning qo‘yilishi bolaning xulq-atvorini barqarorlashtiradi. Agar ota-ona va tarbiyachi bir yo‘nalishda ishlasa, bola tezroq o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini egallaydi[3].

Shu bilan birga, interfaol metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish bolalarda mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish va o‘z faoliyatini rejalashtirish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa ichki regulyatsiyaning shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish va salbiy holatlarning oldini olishda integrativ yondashuv muhim pedagogik ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv ta‘lim va tarbiya jarayonini kompleks tashkil etish orqali bolalarning emotsional barqarorligi, o‘zini boshqarish ko‘nikmalari hamda ijtimoiy moslashuvini samarali shakllantirishga xizmat qiladi[4].

O‘yin faoliyati, interfaol metodlar, musiqiy va ijodiy mashg‘ulotlar hamda pedagog va ota-onalar hamkorligi bolalarda ijobiy xulq-atvorni rivojlantirish va salbiy holatlarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta‘lim jarayonida integrativ yondashuvdan keng foydalanish dolzarb pedagogik vazifalardan biri.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni (2020-yil) <https://lex.uz/docs/5013009>
2. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi (maktabgacha ta‘lim uchun) <https://mpe.uz> (Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi)
3. G‘oziev E.G. Psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti. (Umumiy ma‘lumot uchun)
4. Hasanboyev J. va boshqalar. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Fan nashriyoti.

5. Vygotskiy L.S. Bolalar psixologiyasi va rivojlanish nazariyasi. – Moskva.
6. Davlat pedagogika va psixologiya sohasiga oid ilmiy maqolalar bazasi
<https://cyberleninka.ru>
7. Maktabgacha ta’lim va tarbiya bo’yicha metodik qo’llanmalar <https://edu.uz>